สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส16117
รับที่ : ธ13424/58
วันที่ : 01 ก.ค. 58 เวลา: 8:40

ด่วนที่สุด
ที่ กค ๑๐๑๔/๑๓๙๙๙

กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม ๖
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานสถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนและมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี

ด้วยกระทรวงการคลังขอเสนอเรื่อง รายงานสถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนและมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรี เนื่องจากเป็นข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ โดยนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กระทรวงการคลังดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่กำหนดให้กระทรวงการคลังศึกษาแนวทางและมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบันให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และให้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิต พร้อมทั้งให้กระทรวงการคลังพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดหนี้สินภาคครัวเรือน และให้รายงานความคืบหน้าต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล) กำกับการบริหารราชการกระทรวงการคลังได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. <u>เรื่องเดิม</u>

ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ โดยนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กระทรวงการคลังดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ให้ศึกษาแนวทางและมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบันให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และให้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิต พร้อมทั้งให้กระทรวงการคลังพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดหนี้สินภาคครัวเรือนและให้รายงานความคืบหน้าต่อคณะรัฐมนตรี

๒. <u>เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี</u>

เป็นการดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ให้กระทรวงการคลังรายงานความคืบหน้าต่อคณะรัฐมนตรี

/๓. สาระ...

๓. <u>สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย</u>

๓.๑ สถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือน

ข้อมูลหนี้สินภาคครัวเรือนมีการจัดทำโดย ๒ หน่วยงาน ได้แก่ ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) โดยมีการจัดเก็บข้อมูลครั้งล่าสุดในปี ๒๕๕๖ และข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งเป็นการจัดเก็บจากสถาบันการเงินในระบบ ข้อมูลจึงมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดังนั้น กระทรวงการคลังจึงใช้ข้อมูลล่าสุดของ ธปท. ณ ไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗ ในการวิเคราะห์สถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ ข้อมูลหนี้สินภาคครัวเรือน

ข้อมูลของ ธปท. ระบุว่า สัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง ๗ ปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากเงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนที่ขยายตัวสูงกว่าการขยายตัวของ GDP มาโดยตลอด ทำให้หนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๔.๖ ของ GDP ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๘๕.๙ ของ GDP ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗ อย่างไรก็ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีคำนวณ GDP รายไตรมาส จากการใช้วิธีปีฐานคงที่ (Fixed base year) เป็นวิธีการคำนวณปัจจัยแบบปริมาณลูกโซ่ (Chain Volume Measure: CVM) ทำให้ GDP มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗ ลดลงจากร้อยละ ๘๕.๙ เหลือร้อยละ ๗๙.๓ ทั้งนี้ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของหนี้สินภาคครัวเรือนในช่วงที่ผ่านมา ดังนี้

๑) การดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ เช่น การขยายการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โครงการบ้านหลังแรก (เริ่มดำเนินการวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕) และโครงการรถยนต์คันแรก (เริ่มดำเนินการวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕)

๒) การให้กู้ยืมเพื่อนำมาซื้อทรัพย์สินทดแทนความเสียหายจากอุทกภัยในปี ๒๕๕๔

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น แต่ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา อัตราการขยายตัวก็มีแนวโน้มชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจากร้อยละ ๑๑.๔ ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๖ เหลือร้อยละ ๖.๕ ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗ และการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ต่อสินเชื่อรวมก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน โดยลดลงจากร้อยละ ๒๖.๒ ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๖ เหลือร้อยละ ๔.๙ ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗

๓.๑.๒ หนี้สินภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์

หากพิจารณาหนี้สินภาคครัวเรือนตามวัตถุประสงค์ของสินเชื่อ โดยพิจารณาจากหนี้สินภาคครัวเรือนเฉพาะส่วนที่สามารถแยกรายละเอียดได้ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และรองลงมาคือสินเชื่อรถยนต์ สินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังนี้

๑) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘ ของหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมดมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างทรงตัว ขณะที่ NPL ทรงตัวอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่ที่ร้อยละ ๓.๑ ทั้งนี้ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นสินเชื่อที่มีหลักประกัน จึงมีความเสี่ยงต่อระบบสถาบันการเงินไม่สูงมากนัก

๒) สินเชื่อรถยนต์ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓ ของหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมด มีอัตราการขยายตัวชะลอลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ NPL เพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ ๑.๓ ทั้งนี้ สินเชื่อรถยนต์จัดเป็นสินเชื่อที่มีหลักประกัน จึงมีความเสี่ยงต่อระบบสถาบันการเงินไม่สูงมากนักเช่นเดียวกับสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย

๓) สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือสินเชื่ออุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ ๓.๐ และร้อยละ ๓.๐ ของหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมด ตามลำดับ มีอัตราการขยายตัวชะลอลงอย่างต่อเนื่อง โดยขยายตัวร้อยละ ๙.๕ และร้อยละ ๔.๖ ต่อปี ตามลำดับ ขณะที่ NPL เพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ ๒.๖ และร้อยละ ๔.๖ ตามลำดับ ทั้งนี้ สินเชื่อกลุ่มนี้มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงเนื่องจากเป็นสินเชื่อที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืม

/๓.๑.๓ หนี้สิน...

๓.๑.๓ หนี้สินภาคครัวเรือนจำแนกตามประเภทผู้ให้กู้

หากพิจารณาหนี้สินภาคครัวเรือนตามประเภทผู้ให้กู้จะเห็นได้ว่า ธนาคารพาณิชย์ยังคงเป็นสถาบันการเงินที่ให้กู้สูงสุด โดยมีสัดส่วนเงินให้กู้ยืมภาคครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕ รองลงมา ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓ สหกรณ์ออมทรัพย์คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๒ บริษัทบัตรเครดิต ลิสซิ่งและสินเชื่อส่วนบุคคลคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ และสถาบันการเงินอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔

๓.๑.๔ หนี้สินภาคครัวเรือนจำแนกตามการกู้ยืม

จากรายงานการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน ปี ๒๕๕๖ ของ ธปท. พบว่า ภาคครัวเรือนมีการใช้บริการด้านสินเชื่อจากสถาบันการเงินในระบบเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘ รองลงมาคือการกู้ยืมจากแหล่งทุนกึ่งในระบบ คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๖ และแหล่งทุนนอกระบบคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๔ หรือประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน

๓.๒ ผลกระทบของหนี้สินภาคครัวเรือน

สถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ายังไม่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทยมากนัก เนื่องจาก

๓.๒.๑ การปรับตัวเพิ่มขึ้นของหนี้สินภาคครัวเรือนส่งผลกระทบต่อ NPL ในระบบสถาบันการเงินในระดับต่ำ ความเสี่ยงต่อระบบสถาบันการเงินจึงยังอยู่ในระดับจำกัดและสามารถบริหารจัดการได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบธนาคารพาณิชย์ในภาพรวม เนื่องจากสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อที่มีหลักประกัน (สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและรถยนต์)

๓.๒.๒ สถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนในปัจจุบันยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าเป็นกังวลนัก เนื่องจากหนี้สินภาคครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอตัวลง ประกอบกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เพิ่มความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น จึงเป็นข้อจำกัดในการขอสินเชื่อเพื่อนำมาใช้อุปโภคบริโภคในระยะต่อไป

๓.๒.๓ การปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ยังไม่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของหนี้สินภาคครัวเรือน เนื่องจากในปัจจุบันสถาบันการเงินมีความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่ออยู่แล้ว ประกอบกับหนี้สินภาคครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อประเภทที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ อัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงไปจึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้มากนัก

๓.๒.๔ หนี้สินจากบัตรเครดิตมีสัดส่วนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมด โดยคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๓.๑ ของหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมด ในขณะที่ ธปท. ได้มีการกำกับดูแลเรื่องหนี้บัตรเครดิตอยู่แล้ว ตามประกาศ ธปท. ที่ สนส. ๑๘/๒๕๕๒ เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต สำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตซึ่งกำหนดให้ผู้ที่สามารถสมัครบัตรเครดิตจะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า ๑๘๐,๐๐๐ บาทต่อปี หรือมีเงินฝากประจำกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่สามารถรับฝากเงินจากประชาชนได้ตามกฎหมาย โดยวงเงินที่จะอนุมัติให้ผู้ถือบัตรแต่ละรายต้องไม่เกินห้าเท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องชำระหนี้บัตรเครดิตในแต่ละงวดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ของยอดคงค้างทั้งสิ้น หากกรณีที่ผู้ถือบัตรเครดิตมีการผิดชำระหนี้เกินกว่า ๓ เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตสามารถยกเลิกการใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตรรายนั้นทันที

๓.๓ มาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบของกระทรวงการคลัง

ในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงการคลังได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบ ซึ่งมีทั้งมาตรการระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ มาตรการด้านการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรรายย่อยผ่านระบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ การให้ความคุ้มครองผู้ที่เป็นลูกหนี้ และการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเงินเพื่อส่งเสริมวินัยทางการเงิน ดังนี้

/๓.๓.๑ การส่งเสริม...

๓.๓.๑ การส่งเสริมการเพิ่มรายได้

๑) สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและฟื้นฟูอาชีพ โดยจัดตั้งศูนย์ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๓๑๕ ศูนย์ เพื่อจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกรและประชาชนผู้สนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ธ.ก.ส. ยังสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจชุมชน โดยพัฒนากลุ่มธุรกิจและชุมชนไปเชื่อมโยงกับสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. หรือชุมชนอื่น จำนวน ๑,๒๐๘ ชุมชน รวมทั้งพัฒนาชุมชนต้นแบบให้สามารถบริหารจัดการการผลิตภาคชุมชนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร

๒) กระทรวงการคลังอยู่ระหว่างการพิจารณาเสนอมาตรการทางการเงินเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความเข้มแข็ง ผ่านการให้สินเชื่อต่อยอดจาก ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน (ธ. ออมสิน) วงเงินรวม ๔๐,๐๐๐ ล้านบาท

๓.๓.๒ โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรรายย่อยผ่านระบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินและบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรรายย่อย ครอบคลุมเกษตรกรประมาณ ๗๖๔,๙๑๔ ราย มูลหนี้รวมประมาณ ๑๐๘,๓๕๓.๖ ล้านบาท ทั้งนี้ ภายใต้โครงการดังกล่าว ประกอบด้วย ๓ โครงการย่อย ได้แก่ โครงการปลดเปลื้องหนี้สิน โครงการปรับโครงสร้างหนี้สิน และโครงการขยายเวลาการชำระหนี้สิน

๑) โครงการปลดเปลื้องหนี้สิน เป็นโครงการเพื่อปลดเปลื้องหนี้สินให้กับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ไม่มีศักยภาพ โดยการจำหน่ายหนี้เงินกู้ออกจากบัญชีเป็นหนี้สูญตามหลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้ของ ธ.ก.ส. ทั้งนี้ ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนจำนวน ๒๖,๕๒๒ ราย มูลหนี้รวม ๒,๑๗๔.๔๘ ล้านบาท และได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้สินแล้วจำนวน ๑๑,๑๑๐ ราย มูลหนี้รวม ๑,๐๙๐.๒๕ ล้านบาท

๒) โครงการปรับโครงสร้างหนี้สิน เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ให้กับเกษตรกรที่มีศักยภาพต่ำ และมีปัญหาในการชำระหนี้สินจากเหตุสุจริต จำเป็น และเป็นภาระหนัก โดยให้ผ่อนชำระต้นเงินตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ไม่เกิน ๑๐ ปี เว้นแต่มีความจำเป็น อาจกำหนดให้ชำระไม่เกิน ๑๕ ปี โดยไม่ต้องชำระต้นเงินเป็นเวลา ๓ ปี และคิดดอกเบี้ยเงินกู้ที่ปรับโครงสร้างหนี้ในอัตราปกติของ ธ.ก.ส. พร้อมทั้งสนับสนุนสินเชื่อใหม่เพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพรายละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนจำนวน ๒๖๓,๗๐๗ ราย มูลหนี้รวม ๔๒,๒๕๑.๐๖ ล้านบาท และได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้สินแล้ว จำนวน ๔๗,๙๓๐ ราย มูลหนี้รวม ๑๑,๙๙๔.๕๒ ล้านบาท

๓) โครงการขยายเวลาการชำระหนี้สิน เพื่อขยายเวลาการชำระหนี้สินให้กับเกษตรกรรายย่อยที่มีศักยภาพ แต่ได้รับผลกระทบจากการงดทำนาปรัง และราคายางพาราตกต่ำ พร้อมทั้งสนับสนุนสินเชื่อใหม่เพื่อปลูกพืชอื่นทดแทน เป็นการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ รายละไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีผู้มาขอขึ้นทะเบียน ๔๕๖,๖๘๕ ราย มูลหนี้รวม ๖๓,๙๒๘.๐๖ ล้านบาท และได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้สินแล้วจำนวน ๓๑๖,๙๑๕ ราย มูลหนี้รวม ๔๘,๓๖๔.๕๖ ล้านบาท

๓.๓.๓ การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

๑) กระทรวงการคลังอยู่ระหว่างดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ โดยแนวทางดังกล่าวได้กำหนดให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งขณะนี้ได้เริ่มดำเนินการแล้ว โดยได้มีการประชุมชี้แจง

/แนวทาง...

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบดังกล่าวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบโดยองค์กรการเงินชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบในการประเมินผลสัมฤทธิ์ ปัญหา และอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบขององค์กรการเงินชุมชน และกระทรวงการคลังได้มีคำสั่ง ที่ ๑๘๒/๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืนแล้ว ซึ่งจะได้มีการประชุมหารือ เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบโดยเร็ว

๒) กระทรวงการคลังได้ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนผ่านผู้ให้บริการสินเชื่อรายย่อยประเภทใหม่ ได้แก่ สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อ Nano - Finance) ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพได้สะดวกยิ่งขึ้นและช่วยบรรเทาภาระดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินนอกระบบ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ลงนามในร่างประกาศกระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องแล้ว เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ ทั้งนี้ ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ มีผู้สนใจประกอบธุรกิจสินเชื่อ Nano - Finance ยื่นขออนุญาตผ่าน ธปท. แล้ว จำนวน ๒๐ ราย ในจำนวนดังกล่าวมีการยกเลิกคำขอ เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์และยังไม่มีความพร้อมในการประกอบธุรกิจจำนวน ๒ ราย คงเหลือจำนวน ๑๘ ราย โดยมีผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อ Nano – Finance แล้ว จำนวน ๗ ราย และอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลังจำนวน ๑ ราย ขณะนี้มีผู้ประกอบการจำนวน ๒ ราย เริ่มเปิดให้บริการแล้วในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘

๓) ในส่วนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดย ธ.ก.ส. ได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบสำหรับเกษตรกรที่สนใจและมีภาระหนี้นอกระบบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยรวมกันสุทธิหลังประนอมหนี้แล้วมียอดเงินคงเหลือไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่ต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากเหตุสุจริต จำเป็นและเป็นภาระหนัก รวมทั้งมีหลักฐานการเป็นหนี้จริง โดย ธ.ก.ส. ให้วงเงินกู้สูงสุดไม่เกินรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี และให้ผ่อนชำระไม่เกิน ๑๐ ปี ยกเว้นกรณีพิเศษให้ผ่อนชำระไม่เกิน ๑๒ ปี โดย ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนแล้วจำนวน ๑๐๓,๘๑๑ ราย มูลหนี้รวม ๑๐,๘๔๓.๙๔ ล้านบาท นอกจากนี้ ธ. ออมสินได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ และรับขึ้นทะเบียนผู้เป็นหนี้สินนอกระบบเช่นเดียวกับ ธ.ก.ส. โดย ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนแล้วจำนวน ๔,๔๒๖ ราย มูลหนี้รวม ๕๒๒.๐๙ ล้านบาท

๓.๓.๔ การให้ความคุ้มครองผู้ที่เป็นลูกหนี้

กระทรวงการคลังได้เสนอร่างกฎหมายการทวงถามหนี้ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๘ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทวงถามหนี้ที่เหมาะสม มีความเป็นธรรมต่อลูกหนี้และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้ผู้ทวงถามหนี้ต้องมีการจดทะเบียนต่อทางราชการ และต้องขออนุญาตต่อคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ ทั้งหนี้สินในระบบและนอกระบบ โดยผู้ทวงถามหนี้จะสามารถติดตามทวงถามหนี้ได้เฉพาะลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเท่านั้น และห้ามใช้ความรุนแรงในการทวงถามหนี้ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๘

๓.๓.๕ การให้ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน (Financial Literacy)

๑) กระทรวงการคลังได้แต่งตั้งคณะกรรมการการให้ความรู้ทางการเงิน ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนการให้ความรู้ทางการเงินของประเทศไทย โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานและมีผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นเลขานุการ ปัจจุบันคณะกรรมการฯ ได้จัดทำผลสำรวจสถานะความรู้และพฤติกรรมทางการเงินของประชาชนในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และได้นำผลสำรวจดังกล่าวมาจัดทำแผนการให้ความรู้ทางการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินในอนาคตและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการก่อหนี้ของภาคครัวเรือนอย่างยั่งยืน

/๒) ในส่วน...

๒) ในส่วนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจโดย ธ.ก.ส. ได้ให้ความสำคัญเรื่องความรู้ทางการเงินควบคู่กับการสนับสนุนสินเชื่อและได้ดำเนินโครงการให้ความรู้ทางการเงิน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรและเยาวชน ซึ่งเนื้อหาความรู้ทางการเงินจะแบ่งเป็นการให้ความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับการเรียนรู้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความรู้เกี่ยวกับการออม และการให้ความรู้ก่อนการกู้เงิน นอกจากนี้ ธ. ออมสินได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน โดยการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการออมและการสร้างวินัยทางการเงินผ่านการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย การอบรมการจัดทำบัญชีการเงินและการบริหารจัดการกลุ่มให้กับกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๓.๓.๖ มาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนด้านอื่น ๆ

นอกจากมาตรการที่กล่าวมาข้างต้น กระทรวงการคลังโดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สถาบันพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) ธปท. ธ. ออมสิน ธ.ก.ส. และ สศช. ได้จัดทำร่างแผนพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชนอย่างบูรณาการ เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการเงินแก่ประชาชน ตลอดจนวางโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินภาคประชาชนที่เหมาะสม ซึ่งขณะนี้ร่างแผนดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

๓.๔ คาดการณ์สัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP

กระทรวงการคลังคาดการณ์ว่าสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP ในไตรมาส ๑ ปี ๒๕๕๘ จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เป็นร้อยละ ๘๐.๑ แต่ยังคงใกล้เคียงกับสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๗ ที่อยู่ที่ระดับร้อยละ ๗๙.๓ เนื่องจากในไตรมาส ๑ ปี ๒๕๕๘ สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคของธนาคารพาณิชย์มีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๗.๑ ซึ่งขยายตัวมากกว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Nominal GDP) ที่ร้อยละ ๓.๐

สำหรับแนวทางการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดหนี้สินภาคครัวเรือน จากการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมเห็นว่า มาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ เพียงพอสำหรับการบรรเทาภาระและแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนแล้ว ในขณะที่มาตรการสินเชื่อ Nano - Finance ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยบรรเทาภาระหนี้นอกระบบของครัวเรือนอยู่ระหว่างเริ่มดำเนินการ จึงควรรอดูผลของมาตรการดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ดี กระทรวงการคลังจะพิจารณาเหตุผลความจำเป็นและรูปแบบที่เหมาะสมหากจำเป็นต้องมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดหนี้สินภาคครัวเรือน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนในอนาคตต่อไป

๔. <u>ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u>

กระทรวงการคลังได้จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สศช. ธปท. ธ. ออมสิน และ ธ.ก.ส. เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนในปัจจุบันและมาตรการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้กระทรวงการคลังรายงานเรื่องดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีรับทราบตามแนวทางที่ได้มีการหารือกันในที่ประชุม

๕. <u>ข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง</u>

๕.๑ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการศึกษาแนวทางและมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบันให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว

/๕.๒ มติ...

๕.๒ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ โดยเร็วและให้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิต และให้รายงานความคืบหน้าต่อคณะรัฐมนตรี

๕.๓ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ให้กระทรวงการคลังเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ โดยเร็วและให้กระทรวงการคลังพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดหนี้สินภาคครัวเรือน และให้รายงานความคืบหน้าต่อคณะรัฐมนตรี

๖. **<u>ข้อเสนอของส่วนราชการ</u>**

กระทรวงการคลังขอให้คณะรัฐมนตรีรับทราบสถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือน และมาตรการในการลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้นอกระบบตามข้อ ๓

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมหมาย ภาษี)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน
โทร. ๐ ๒๑๖๙ ๗๑๒๗ ต่อ ๑๑๘
โทรสาร ๐ ๒๑๖๙ ๗๑๓๗